

การประชุมประจำปี 2555 ของ สศช. เรื่อง “อนาคตประเทศไทยบนเส้นทางสีเขียว”

วันที่ 6 กันยายน 2555

ณ ศูนย์ประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี

กลุ่ม 7 : การรับมือภัยพิบัติ..ภายใต้ **การเติบโตสีเขียว**

เรียนรู้..อยู่กับธรรมชาติ

นายมนตรี บุญพาณิชย์

ผู้อำนวยการสำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประเด็นนำเสนอ

ภัยพิบัติ : พลิกวิกฤติเป็นโอกาส

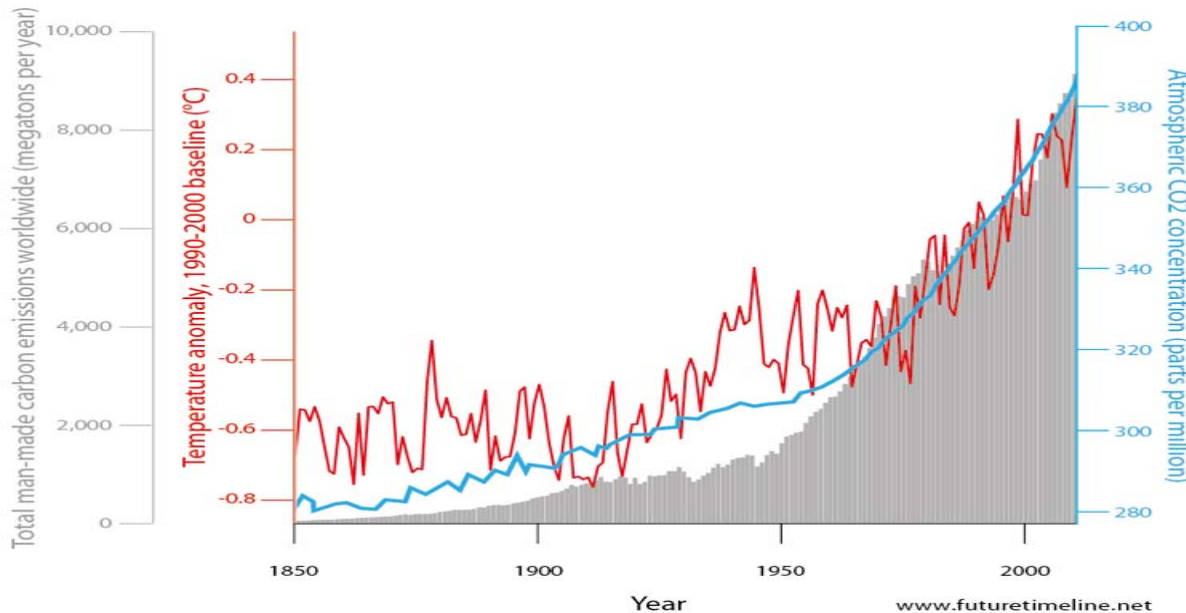
มิติการเรียนรู้ : ระบบนิเวศ - ภัยพิบัติ - ชุมชน

สรุปบทเรียน

ข้อเสนอแนะทางการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่อลดภัยพิบัติ

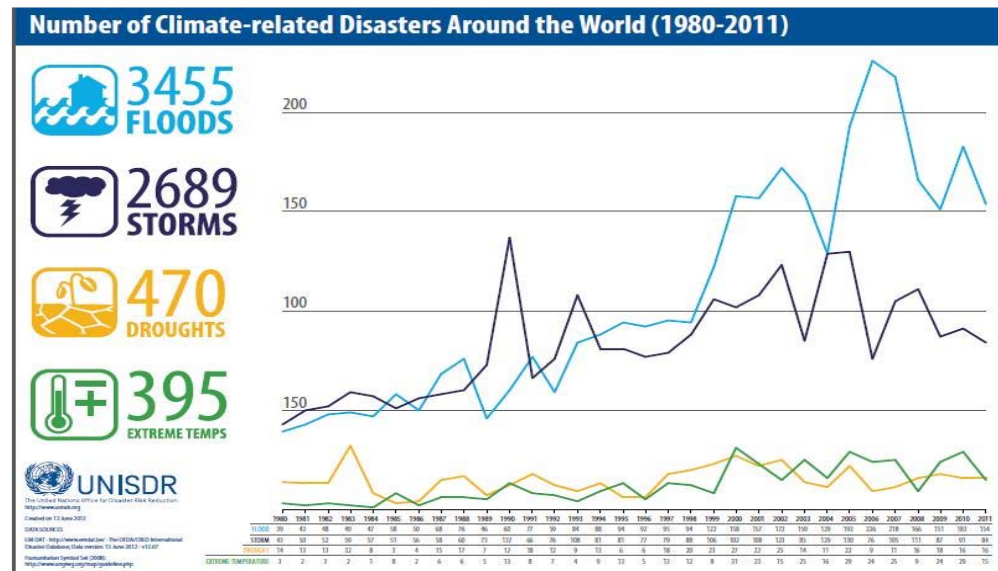
ประเด็นหารือ

โลกกำลังเผชิญกับความแปรปรวนของธรรมชาติ

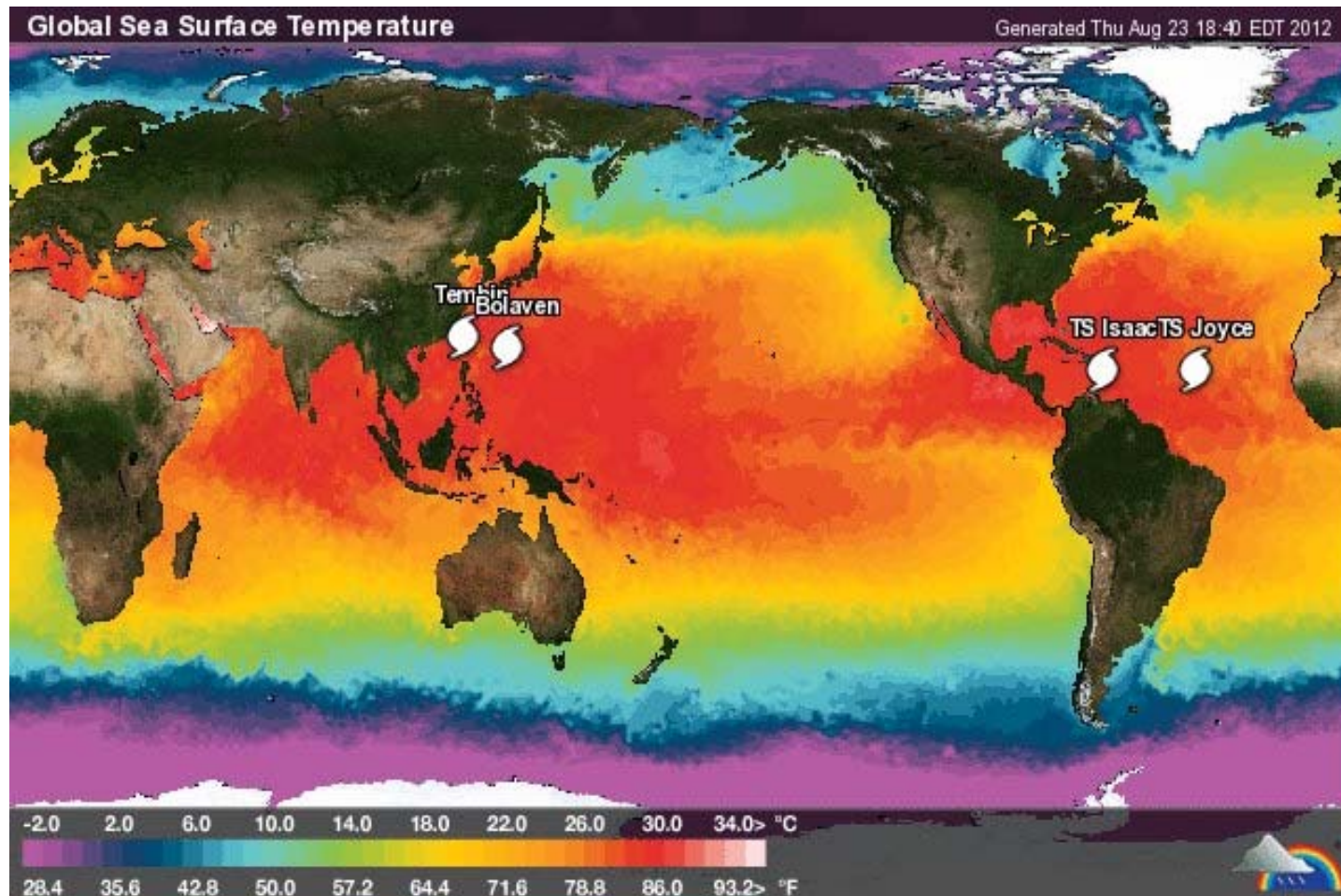
- ตั้งแต่ช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม
ก๊าซเรือนกระจกมีปริมาณสูงขึ้น
อย่างรวดเร็ว ทำให้อุณหภูมิของโลก
เพิ่มขึ้น 0.7 องศาเซลเซียส
(IPCC, 2012)

- ภัยพิบัติ เกิดขึ้นทั่วภูมิภาคในโลก ด้วยความถี่
ลักษณะ ขนาด และความรุนแรง เพิ่มขึ้น
- จากสถิติ (UNISDR, 2011) ช่วงปี 2523-2554
เกิดอุทกภัย 3,455 ครั้ง
เกิดพายุไต้ฝุ่น ไซโคลน เฮอริเคน 2,689 ครั้ง
เกิดภัยแล้ง 470 ครั้ง
เกิดอากาศแปรปรวนรุนแรง 395 ครั้ง

ที่มา : http://www.preventionweb.net/files/20120613_ClimateDisaster1980-2011.pdf

โลกกำลังเผชิญกับความแปรปรวนของธรรมชาติ (ต่อ)

ที่มา : www.wunderground.com/tropical

พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส

แผ่นดินไหว เมืองโกเบ
ประเทศญี่ปุ่น ปี 2538

- ความสูญเสียจากภัยพิบัติ ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน
- อุปสรรคต่อการพัฒนา

วิกฤติ

มุ่งสู่การเติบโตสีเขียว

โอกาส

- ทบทวนทิศทางการพัฒนาประเทศ
- สร้างความตระหนักของสังคม จิตสำนึกต่อการอนุรักษ์
- จัดระเบียบสังคมและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการ
- ปรับปรุงผังเมืองและระบบโครงสร้างพื้นฐานให้มีมาตรฐาน
- มุ่งสู่การเติบโตสีเขียว

เรียนรู้ : ระบบนิเวศ

ระบบนิเวศที่สมบูรณ์ มีคุณสมบัติในการเกิดใหม่ทดแทนไม่สิ้นสุด
มีศักยภาพในการฟื้นตัว (Resilience)
เป็นปราการทางธรรมชาติ ช่วยปกป้องมนุษย์

การลงทุนทางเศรษฐกิจ ไม่สะท้อนต้นทุนเชิงนิเวศ
การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรม

การประเมินมูลค่าระบบนิเวศของโลก

ความสัมพันธ์ มนุษย์-ธรรมชาติ เปลี่ยนจาก อยู่ร่วมกัน => ควบคุมใช้ประโยชน์

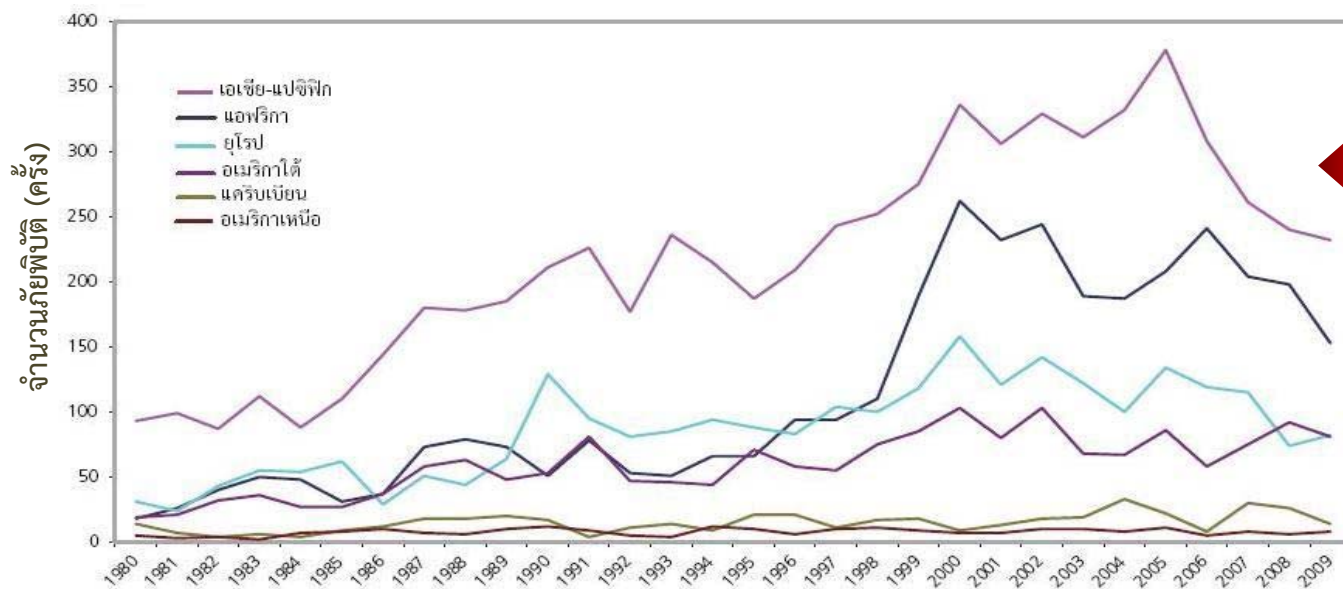
ระบบนิเวศ	พันล้าน US \$
มหาสมุทร	8,318,000
ชายฝั่ง	12,568,000
ป่าเขตร้อน	3,813,000
ป่าเขตอบอุ่น	894,000
ทุ่งหญ้า	906,000
ป่าชายเลน	1,648,000
พื้นที่ชุ่มน้ำ	3,231,000
ทะเลสาบ แม่น้ำ	1,700,000
พื้นที่เกษตรกรรม	128,000
รวม	33,268,000

มูลค่า GNP ของโลกเฉลี่ย 18,000 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ
ขณะที่ การให้บริการเชิงนิเวศทั่วโลก ประเมินได้ว่า มีมูลค่าเฉลี่ย
33,000 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ (1997)

ที่มา : Constanza R., et.al. (1997) "The Value of the World's Ecosystem Services and Natural Capital" Nature. Vol. 387 หน้า 253-260.

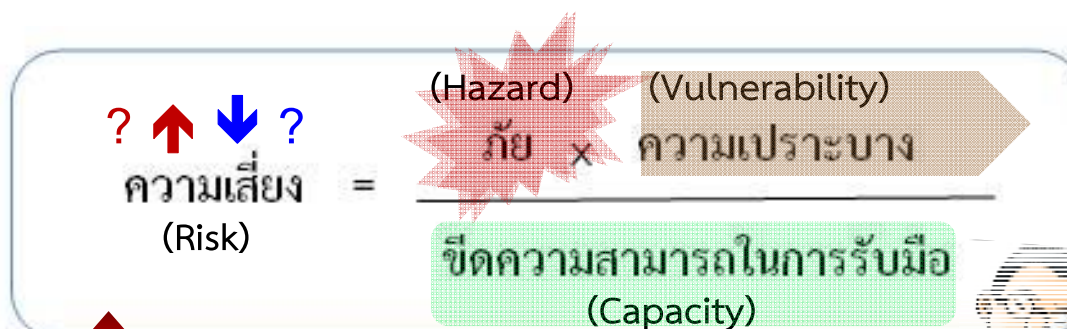
เรียนรู้ : ภัยพิบัติ

ที่มา : <http://www.unescap.org/idd/pubs/Asia-Pacific-Disaster-Report%20-2010.pdf>

- แนวโน้มการเกิดภัยพิบัติ
สูงขึ้นทั่วโลก

- ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก
เผชิญภัยพิบัติมากที่สุดใน
โลก โดยภัยพิบัติกว่า
45% เกิดในภูมิภาคนี้

ที่มา : อังโน นิลกุล สุพานิช (2549)

ความเสี่ยง ↑ เมื่อระดับความรุนแรงของภัย ↑ พื้นที่ที่มีความเปราะบาง ↑
 ความเสี่ยง ↓ เมื่อชุมชนมีขีดความสามารถในการรับมือ ↑

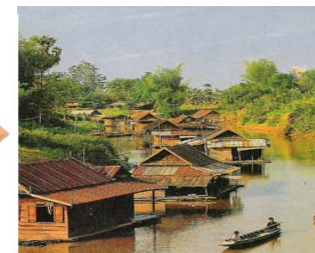

เรียนรู้ : วิธีชุมชน

ชุมชนดั้งเดิมมีภูมิปัญญาใน
การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ

ชุมชนมีภูมิปัญญา
ในการจัดการภัยพิบัติ

ชุมชนเข้มแข็งขึ้น จาก
การเรียนรู้ต่อสู้กับปัญหา

ชุมชนที่อ่อนแอ มักอยู่กับ
โครงสร้างระบบนิเวศ
ที่อ่อนแอ

การลดทอนขีดความสามารถ
ของระบบนิเวศ ทำให้ชุมชน
เสี่ยงต่อภัยพิบัติมากขึ้น

วิถีเกษตรกรรมต้องปรับตัว
เพื่อรับมือกับความ
แปรปรวนของอากาศ

สรุปบทเรียน

การสร้างความสำเร็จ
เข้มแข็งของชุมชน
สร้างพลังร่วม
สามารถลดความ
เปราะบางต่อภัยพิบัติ

ผลประโยชน์จากการ
ดูแลระบบนิเวศมีค่า
มาก แต่ต้องบริหาร
จัดการระยะยาวและ
แบ่งปันผลประโยชน์
อย่างเป็นธรรม

ผลกระทบจากภัยพิบัติ
และการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศต้อง
นำมาพิจารณาในการ
วางแผนพัฒนาประเทศ

แนวทาง
เศรษฐกิจสีเขียว
จะช่วยประสาน
พลังหลายด้าน
ที่มาจาก
ผลประโยชน์ร่วม
ความยืดหยุ่นและ
ศักยภาพการฟื้น
ตัวของระบบ
นิเวศ เป็น
บทเรียนสำคัญใน
การรับมือภัยพิบัติ

ความยืดหยุ่นและ
ศักยภาพการฟื้น
ตัวของระบบนิเวศ
เป็นบทเรียน
สำคัญในการ
รับมือภัยพิบัติ

ชุมชนมีภูมิปัญญา
ท้องถิ่นแต่ไม่เพียงพอ
ต้องผสมผสานกับ
องค์ความรู้สมัยใหม่

ระบบนิเวศกำหนด
ความเสี่ยง และกำหนด
ขีดความสามารถในการ
รับมือภัยพิบัติด้วย

ภัยพิบัติในอนาคต
คาดหมายได้ยาก ควร
เปลี่ยนแนวความคิดจาก
การต่อสู้กับภัยพิบัติมาสู่
การพัฒนาความยืดหยุ่น

ข้อเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่อลดภัยพิบัติ

1. ปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศสู่การเติบโตสีเขียว

เพิ่มมาตรการส่งเสริมการลงทุนในทุนธรรมชาติ

- สร้างแรงจูงใจในกิจการที่ช่วยสร้างความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เหมาะสม

ผลักดันมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการดูแลรักษาระบบนิเวศ

- ลดเงินอุดหนุนการลงทุนที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เพิ่มภาษีสิ่งแวดล้อมจัดทำ Green GDP

ส่งเสริมสินค้าและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มจากระบบนิเวศ

- ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

ส่งเสริมการศึกษาวิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้

- ส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านการให้บริการของระบบนิเวศ สร้างความตระหนักรู้ต่อสาธารณชน จัดทำดัชนีชี้วัดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ

เปิดเผยข้อมูลโครงการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของพื้นที่อย่างรุนแรง

- เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการร่วมให้ข้อมูลและเสนอความเห็นการจัดทำโครงการขนาดใหญ่ ปรับปรุงการจัดทำรายงาน EIA

ข้อเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่อลดภัยพิบัติ

2. ส่งเสริมมาตรการจัดการภัยพิบัติโดยการฟื้นฟูระบบนิเวศ

ปรับเปลี่ยนพื้นที่เปราะบาง
เสี่ยงต่อภัยพิบัติเป็นพื้นที่
เพื่อการอนุรักษ์

- จัดทำข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำการเวนคืนที่ดินในเขตพื้นที่เสี่ยงเพื่อนำมาฟื้นฟูระบบนิเวศให้สมบูรณ์

สร้างแรงจูงใจเพื่อส่งเสริม
กิจกรรมที่เสริมสร้าง
ศักยภาพการให้บริการของ
ระบบนิเวศ

- สนับสนุนกลไกจ่ายค่าตอบแทนการให้บริการของระบบนิเวศ (PES) เพื่อเปลี่ยนพื้นที่เกษตรกรรมเป็นพื้นที่ป่าไม้ ส่งเสริมพันธบัตรป่าไม้ ธนาคารต้นไม้ สนับสนุนการปลูกป่าในที่ดินเอกชน

ส่งเสริมการลงทุนของ
ภาคเอกชน
ในการรับมือภัยพิบัติ

- สนับสนุนการทำแนวกันชนของโรงงานและเขตอุตสาหกรรม การขุดลอกลำน้ำ การปลูกป่าชายเลน ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวและเป็นแนวป้องกันภัยพิบัติตามธรรมชาติ

ข้อเสนอแนวทางการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่อลดภัยพิบัติ

3. สร้างความยืดหยุ่นและเพิ่มศักยภาพในการฟื้นตัวของชุมชน

RESILIENCE:
An Operating System
for the 21st Century?

จัดการภัยพิบัติโดย ชุมชนเป็นศูนย์กลาง

- ❖ สร้างองค์ความรู้และความตระหนัก
- ❖ สนับสนุนการฝึกอบรม เครื่องมือ กลไก เพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชน
- ❖ สร้างเครือข่ายและองค์การอาสาสมัคร
- ❖ ประสานระบบของชุมชนเข้ากับระบบจัดการของภาครัฐเพื่อเกื้อหนุนกัน

ลดความเปราะบางทางกายภาพ และระบบนิเวศในพื้นที่

- ❖ พื้นฟูระบบนิเวศที่เป็นแนวป้องกันตามธรรมชาติ
- ❖ เคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้างที่อยู่ในตำแหน่งที่มีความเสี่ยง
- ❖ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้แข็งแรง
- ❖ ปรับสภาพพื้นที่เพื่อการกระจายและระบายน้ำ

สร้างระบบคลังสำรองที่มีชีวิต เพื่อเพิ่มศักยภาพในการฟื้นตัว

- ❖ รักษาป่าเพื่อสร้างคลังเก็บเมล็ดพันธุ์ที่มีชีวิต
- ❖ อนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่นและแหล่งกำเนิดความหลากหลายทางชีวภาพ

ข้อเสนอแนะทางการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่อลดภัยพิบัติ

3. สร้างความยืดหยุ่นและเพิ่มศักยภาพในการฟื้นตัวของชุมชน (ต่อ)

ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้สมัยใหม่

- ❖ เก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับข้อมูลสถิติหลักวิชาสมัยใหม่
- ❖ เทียบเคียงข้อมูลการพยากรณ์ภัยพิบัติของหน่วยงานกับความรู้ดั้งเดิม
- ❖ ส่งเสริมบทบาทชุมชนด้านการพยากรณ์ การเฝ้าระวัง และการเตือนภัยให้มีความแม่นยำมากขึ้น

ปรับวิถีการผลิตภาคเกษตรเพื่อกระจายความเสี่ยง

- ❖ สร้างความหลากหลายในวิถีการผลิต
- ❖ เพิ่มความหลากหลายของชนิดพันธุ์และพื้นที่เพาะปลูก
- ❖ สร้างทักษะของอาชีพนอกภาคเกษตร

ปรับวิถีการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ

- ❖ เรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศรอบตัว เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมา และเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
- ❖ ประเมินความเสี่ยงต่อภัยพิบัติและเรียนรู้รูปแบบการปรับตัว

สร้างทางเลือกที่หลากหลายเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

- ❖ เสริมสร้างความหลากหลายของระบบนิเวศ
- ❖ สร้างทางเลือกในการดำรงชีวิต
- ❖ เผยแพร่องค์ความรู้เรื่องการปรับตัวเพื่ออยู่รอดในภาวะวิกฤติ
- ❖ รัฐสนับสนุนทรัพยากรเพื่อสร้างทางเลือกต่างๆ

ความเห็นต่อแนวทางการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ
เพื่อลดภัยพิบัติ

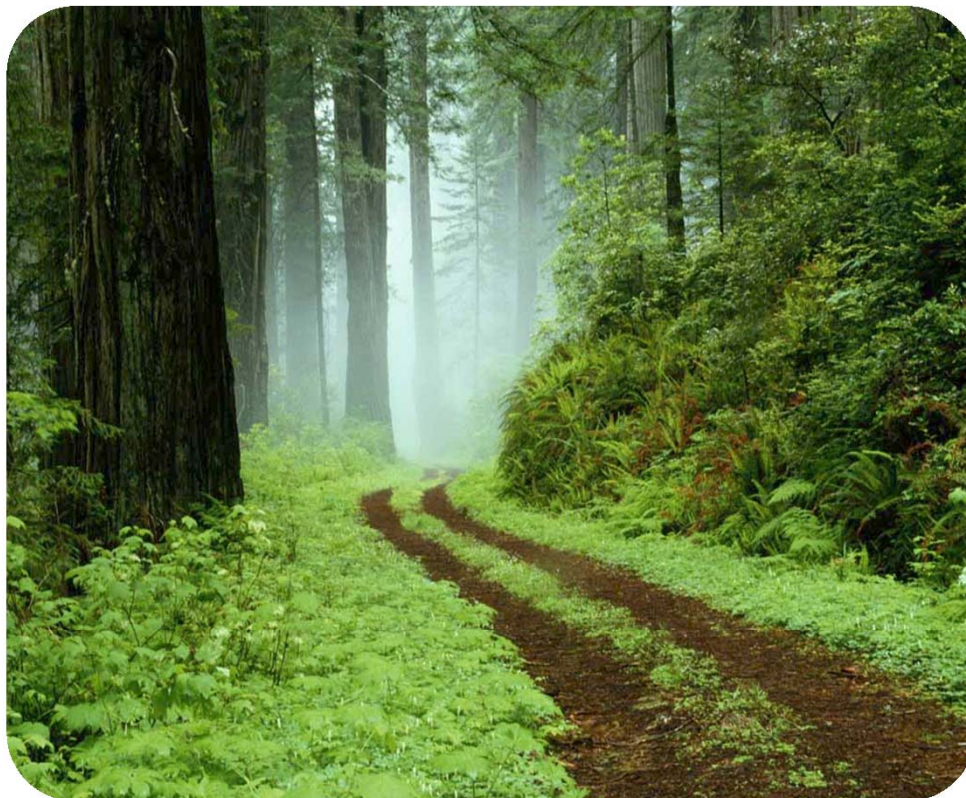

การขับเคลื่อนของแต่ละภาคส่วนและหน่วยงานหลัก

แนวทางการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม

ขอบคุณ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม :

โทร. 02-280-4085 ต่อ 2510, 2514

โทรสาร 02-280-0892

E-mail : montree@nesdb.go.th